

13. Ügynöki jelentés Gáll Ernő tanulmányáról

Kolozsvár, 1956. június 2.

Találkozó „Gyurka János” ügynök és Vasile Lupșă között
1956. június 2. 4. sz. Klakás

Május elején a forrás megkérte Varró Katalint, hogy vizsgálja meg Gáll Ernő, a Bolyai Egyetem prorektorának egyik szociológiai tanulmányáról készült román nyelvű fordítás második példányát. Ez a tanulmány a két világháború közötti magyar ideológiai, irodalmi és tudományos irányzatokkal foglalkozik, és a marxista felfogás fényében bont ki egyes kérdéseket.³⁸⁷

Varró Katalin felháborodott az irányzatokat ért bírálatoktól mondván, hogy Gáll Ernő és a magafajta, különösen a magyar kultúrát monopolizáló zsidók mindent meg akarnak semmisíteni, amit Erdélyben a magyarok alkottak, meg akarják fosztani a lakosságot saját kultuszától³⁸⁸, ugyanakkor mindent, ami román volt, haladónak és magas színvonalúnak kiáltanak. Másnap Varró Katalin elment a forrás lakására, hogy adja oda neki a dolgozatot, mert férje szintén ennek a korszaknak az irodalmával foglalkozik, név szerint Kovács Károllyal. A forrás azt mondta neki, hogy kritikai szempontból elfogadhatatlan, hogy ő rendelkezésére bocsássa ennek [Gállnak] a dolgozatát. Kérje csak el Gálltól. Hazavinni pedig nem viheti. Varró azt mondta: „Ne féljen, a férjem egyetlen betűt sem fog átvenni ebből a dolgozathoz, mert ő nem ír alá ilyenfajta gondolatokat tartalmazó dolgozatot.”

A III. Alosztály megjegyzései. A jelentés az ügynökre kirótt azon feladat alapján készült, hogy tanulmányozza ezt az asszonyt, akire nacionalista megnyilvánulásai miatt hívták fel a figyelmünket, rajta keresztül pedig különösen figyelje meg a férj baráti körét, hogy kik látogatják a családot, és mi foglalkoztatja őket.

Feladatok. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban nem vázoltak fel, mert vannak korábban kirótt feladatai.

Intézkedések. Meg kell állapítani, a Bolyai melyik tanszékén dolgozik [Varró Katalin] férje, megfigyelés alá kell helyezni, és ez értelemben értesíteni kell a III/7. Alosztályt.

ACNSAS, fond Informativ, dos. 3010, vol. 1, 59. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

387 Gáll Ernő tanulmányának magyar változata: „Az erdélyi magyar polgári szociológia a két világháború között”. In *A Kolozsvári Bolyai Tudományegyetem (1945-1955)*. Kolozsvár, Állami Tanügyi és Pedagógiai Könyvkiadó, 1956, 309-325. p. Bővített román változata két évvel később jelent meg: *Sociologia burgheză din România. Studii critice*. București, Editura de Stat pentru Literatură politică, 1958.

388 Valószínűleg elírás. A tiszt *cult* írt kultúra (*cultura*) helyett.